

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2018 m. kovo 7 d.¹

Byla C-1/17

**Petronas Lubricants Italy SpA
prieš
Livio Guida**

(*Corte d'Appello di Torino* (Turino apeliacinis teismas, Italija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Jurisdikcija ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimas ir vykdymas – Jurisdikcija individualių darbo sutarčių srityje – Darbdavys, kuriam byla buvo iškelta jo buveinės valstybės narės teismuose – Darbdavio priešieškis – Turinčio jurisdikciją teismo nustatymas“

1. Šis prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo² 20 straipsnio 2 dalies išaiškinimu.
2. Šis prašymas pateiktas nagrinėjant Lenkijoje gyvenančio Livio Guida ir buvusios jo darbdavės pagal Italijos teisę Italijoje įsteigtos bendrovės *Petronas Lubricants Italy SpA* (toliau – *PL Italy*) ginčą dėl atleidimo, apie kurį jam ši bendrovė pranešė.
3. Juo Teisingumo Teismui suteikiama galimybė pirmą kartą apibrėžti sąvoką „priešieškis“, nurodytą vienoje iš Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 5 skirsnio specialių nuostatų, nustatančių jurisdikcijos taisykles individualių darbo sutarčių srityje, atsižvelgiant į jo naujausią jurisprudenciją, susijusią su ta pačia sąvoka, apibrėžta šio reglamento 6 straipsnio, kuris yra to paties skyriaus 2 skirsnyje, susijusiame su specialia jurisdikcija, 3 punkte.
4. Atlikęs analizę, susijusią tik su antruoju prejudiciniu klausimu, kaip to prašė Teisingumo Teismas, siūlysiu Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalies nuostatas aiškinti taip, kad pagal šį straipsnį darbdaviui suteikiama teisė pateikti priešieškinį teismui, į kurį vadovaudamasis teisės aktų nustatytais reikalavimais kreipėsi darbuotojas, ir kad šis teismas gali nagrinėti tokį priešieškinį, jeigu jis pateiktas, siekiant išnagrinėti visus tarpusavio reikalavimus, kurių pagrindas tas pats.

¹ Originalo kalba – prancūzų.

² OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

I. Teisinis pagrindas

5. Reglamento Nr. 44/2001 11, 13 ir 15 konstatuojamosiose dalyse nustatyta:

„(11) Jurisdikcijos taisyklės turi būti ypač nuspėjamos ir pagrįstos principu, pagal kurį jurisdikcija paprastai priklauso nuo atsakovo gyvenamosios vietos, ir šiuo pagrindu jurisdikcija turi būti visada prieinama, išskyrus keletą aiškiai nustatytų situacijų, kur[iose] bylinėjimosi objektas arba šalių autonomija pateisinama kaip kitokia susijusi aplinkybė. Turi būti atskirai apibrėžta juridinio [asmens] buveinė, siekiant didesnio bendrų taisyklių aiškumo ir išvengti jurisdikcijos prieštaravimų.

<...>

(13) Kalbant apie draudimo, vartotojų ir darbo sutartis, silpnesniąją šalį turėtų ginti palankesnės tokios šalies interesams jurisdikcijos taisyklės nei bendrosios taisyklės.

<...>

(15) Siekiant harmoningai vykdyti teisingumą, reikia sumažinti vienu metu vykstančių teismo procesų galimybę ir užtikrinti, kad dviejose valstybėse narėse nebūtų priimami nesuderinami sprendimai. Reikia nustatyti aiškų ir efektyvų *lis pendens* bylų ir susijusių ieškinių sprendimo mechanizmą, kuris taip pat padėtų išvengti dėl nacionalinių skirtumų atsirandančių problemų, kai reikia nustatyti laiką, kada byla yra laikytina dar neišspręsta. Pagal šį reglamentą minėtas laikas turėtų būti atskirai apibrėžtas.“

6. Pagal šio reglamento 6 straipsnio, esančio jo II skyriaus 2 skirsnyje „Speciali jurisdikcija“, 3 punktą valstybėje narėje gyvenančiam asmeniui byla taip pat gali būti iškelta kitoje valstybėje narėje „pagal priešieškinį, susijusį su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais buvo pagrįstas pagrindinis ieškiny, teisme, kuris nagrinėja pagrindinį ieškinį“.

7. Minėto reglamento II skyriaus 5 skirsnyje, kuriame išdėstomi jo 18–21 straipsniai, nurodomos jurisdikcijos, susijusios su ginčiais dėl individualių darbo sutarčių, taisyklės.

8. Reglamento Nr. 44/2011 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Bylose, susijusiose su individualiomis darbo sutartimis, jurisdikcija nustatoma vadovaujantis šiuo skirsniu, nepažeidžiant 4 straipsnio ir 5 straipsnio 5 punkto.“

9. Šio reglamento 19 straipsnyje nustatyta:

„Valstybėje narėje nuolat gyvenančiam darbdaviui bylą galima iškelti:

- 1) valstybės narės, kurioje yra jo nuolatinė buvimo vieta, teismuose arba
- 2) kitoje valstybėje narėje:
 - a) darbuotojo darbo vietos teismuose arba paskutinės tokios darbo vietos teismuose; arba
 - b) jeigu darbuotojo darbo vieta yra arba buvo ne kurioje nors šalyje, kurioje yra arba buvo darbuotoją įdarbinusi įmonė, teismuose.“

10. Minėto reglamento 20 straipsnis išdėstytas taip:

„1. Darbdavys bylą gali iškelti tik valstybės narės, kurioje yra darbuotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, teismuose.

2. Šio skirsnio nuostatos nedaro poveikio teisei kelti priešieškinių teisme, kuriame, kaip nurodoma šioje dalyje, dar nebaigtas nagrinėti pagrindinis ieškinys.“

11. Reglamento Nr. 44/2001 21 straipsnis suformuluotas taip:

„Šio skirsnio nuostatų galima nesilaikyti tik pagal susitarimą, kuris:

1) sudaromas po to, kai kyla ginčas; arba

2) leidžia darbuotojui iškelti bylą teismuose, kituose, nei nurodyti šioje dalyje.“

II. Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

12. 1982 m. bendrovė *PL Italy* įdarbino L. Guida pagal sutartį, kuriai taikoma Italijos teisė, o 1996 m. jis buvo perkeltas į asocijuotąją Lenkijos bendrovę *Petronas Lubricants Poland sp.zo.o.* (toliau – *PL Poland*) ir joje nuo to laiko vykdė generalinio direktoriaus funkcijas, o nuo 1998 m. ėjo vadovo pareigas. 2001 m. pagal Lenkijos teisę jis su *PL Poland* „paraleliai“ sudarė terminuotą darbo sutartį, kuri buvo nuolat pratęsiama, o paskutinį kartą ji buvo pratęsta iki 2016 m. balandžio 30 d. Dviem 2014 m. balandžio 17 ir 29 d. raštais jis buvo informuotas apie kelis kaltinimus dėl darbo drausmės pažeidimų. Vėliau 2014 m. gegužės 28 d. raštu *PL Italy* atleido L. Guida dėl „tariamai pagrįstos priežasties“. Kitu tos pačios dienos raštu jam pranešta, kad jo darbo santykiai su *PL Poland* yra nutraukiami.

13. L. Guida *Tribunale di Torino* (Turino teismas, Italija) iškėlė bylą *PL Italy* teigdamas, kad kaltinimai dėl darbo drausmės pažeidimų yra pateikti per vėlai ir yra bendro pobūdžio, ir ginčydamas jam pateiktą kaltinimų pagrįstumą. Šio teismo jis paprašė, pirma, pripažinti jo atleidimą, apie kurį pranešė *PL Italy*, nepagrįstu ir bet kuriuo atveju neteisėtu ir, antra, priteisti iš šios įmonės pagal Italijos teisę nustatytą kompensaciją dėl neteisėto atleidimo iš darbo. Be to, L. Guida prašė priteisti iš *PL Italy* neturtinės žalos, kurią jis patyrė dėl reputacijai kenkiančio atleidimo, atlyginimą.

14. 2014 m. gruodžio 5 d. *PL Italy* pateikė atsiliepimą į šiam teismui pateiktą ieškinį ir paprašė atmesti ieškovo reikalavimus. Pažymėdama, kad *PL Poland* jai perleido savo skolinius reikalavimus L. Guida atžvilgiu 2014 m. gruodžio 3 d. aktu dėl perleidimo, ši bendrovė, pateikusi priešieškinių, paprašė įpareigoti L. Guida grąžinti 143 816,29 EUR sumą, kurią šis nepagrįstai gavo kaip komandiruočių išlaidų atlyginimą, išmokas už nepanaudotas atostogas ir per dideles sumas, išmokėtas pritaikius klaidingą zloto ir euro valiutos keitimo kursą.

15. L. Guida, remdamasis Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 3 punktu ir 20 straipsniu, ginčijo Italijos teismo jurisdikciją nagrinėti *PL Italy* priešieškinių.

16. 2015 m. rugsėjo 14 d. paskelbtu sprendimu *Tribunale di Torino* (Turino teismas) priteisė iš *PL Italy* L. Guida 100 000 EUR sumą kaip neturtinės žalos, patirtos dėl reputacijai kenkiančio atleidimo iš darbo, atlyginimą ir nurodė neturintis jurisdikcijos nagrinėti *PL Italy* priešieškinių, nes jurisdikciją jį nagrinėti turi Lenkijos teismai.

17. Padaręs išvadą, kad L. Guida įrodė, kad jo gyvenamoji vieta yra Lenkijoje, *Tribunale di Torino* (Turino teismas) vis dėlto nusprendė, kad nors pagal Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalį darbdaviams yra leidžiama nukrypti nuo pareigos savo darbuotojams pareikšti ieškinius valstybėje, kurioje yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta, ši išimtis netaikoma, kai darbdavys ketina pateikti ne jau nuo pradžių jo turėtus skolinius reikalavimus, o tuos, kuriuos jis įgijo pagal sutartį.

18. *PL Italy* šį sprendimą apskundė *Corte d'Appello di Torino* (Turino apeliacinis teismas, Italija), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, prašydama panaikinti sprendimą, pagal kurį ji turi atlyginti neturtinę žalą, ir pakartodama priešieškinyje nurodytus reikalavimus.

19. Šis teismas mano, kad svarbu išsiaiškinti, ar pagal Reglamento Nr. 44/2011 20 straipsnio 2 dalį darbdavys gali valstybės narės, kurioje yra jo buveinė, teisme pareikšti priešieškinių darbuotojui, kuris jam pagal teisės aktų reikalavimus iškėlė bylą tame pačiame teisme pagal šio reglamento 19 straipsnį.

20. Jeigu sprendimas būtų teigiamas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kelia klausimą dėl pasekmių, kurių turėtų turėti išvada, kad darbdavio pareikštas priešieškinių yra susijęs su skoliniu reikalavimu, kuris iš pradžių priklausė kitam subjektui, kuris tuo pat metu buvo to paties darbuotojo darbdavys pagal „paraleliai“ sudarytą darbo sutartį, ir kad priešieškinių yra pagrįstas sutartimi dėl skolinio reikalavimo perleidimo, kuri po to, kai darbuotojas pateikė ieškinį, buvo sudaryta tarp darbdavio ir subjekto, kuriam iš pradžių priklausė skolinis reikalavimas.

21. Šiomis aplinkybėmis *Corte d'Appello di Torino* (Turino apeliacinis teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

- „1. Ar pagal Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalį suteikiama galimybė darbdaviui, kuris turi buveinę vienos iš Sąjungos valstybių narių teritorijoje ir kuriam buvęs darbuotojas pareiškė ieškinį valstybės narės, kurioje jis turi buveinę, teisme (pagal šio reglamento 19 straipsnį), pareikšti darbuotojui priešieškinių tame pačiame teisme, kuriame yra nagrinėjamas pradinis ieškiny?
2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalį teismui, kuriame nagrinėjamas pradinis ieškiny, yra suteikiama jurisdikcija ir tuo atveju, kai darbdavio pateiktas priešieškinių susijęs ne su iš pradžių darbdaviui priklausiusiu skoliniu reikalavimu, bet su skoliniu reikalavimu, kuris iš pradžių priklausė kitam subjektui (kuris tuo pat metu yra to paties darbuotojo darbdavys pagal paraleliai sudarytą darbo sutartį), ir priešieškinių yra pagrįstas sutartimi dėl skolinio reikalavimo perleidimo, kuri po to, kai darbuotojas pateikė pradinį ieškinį, buvo sudaryta tarp darbdavio ir subjekto, kuriam iš pradžių priklausė skolinis reikalavimas?“

III. Vertinimas

22. Prieš analizuojant Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalyje esančią sąvoką „priešieškinių“³, manau, itin svarbu paaiškinti tam tikrus aspektus, kuriais grindžiamas mano vertinimas. Pirma, galima pažymėti, kad neaptariamoms šios nuostatos taikymo sąlygoms. Taigi neginčijama, kad ginčas yra susijęs su „individualia darbo sutartimi“, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 18 straipsnio 1 dalį⁴, kuri *PL Italy* ir L. Guida saisto nuo 1982 m., o pastarasis nuo 2001 m. taip pat yra sudaręs kitų darbo sutarčių su *PL Italy* „asocijuotąja bendrove“ *PL Poland* po to, kai 1996 m. jis buvo perkeltas į šią

3 Taikomas pagrindinėje byloje, nes darbuotojo ieškiny buvo pareikštas iki 2015 m. sausio 10 d. Kaip priminta 2016 m. gruodžio 21 d. Sprendime *Concurrence* (C-618/15, EU:C:2016:976, 9 punktas), Reglamentas Nr. 44/2001 buvo panaikintas 2012 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 1215/2012 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 351, 2012, p. 1) 80 straipsniu. Pagal šio reglamento 66 straipsnio 1 dalį jis taikomas tik 2015 m. sausio 10 d. arba vėliau pradėtam teismo procesui.

4 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimas *Holterman Ferho Exploitatie ir kt.* (C-47/14, EU:C:2015:574, 34 punktas).

Lenkijos bendrovę. Taip pat neginčijama, kad atsakovė darbdavė *PL Italy*, kuriai byla iškelta jos buveinės valstybės narės teisme, kuris jurisdikciją turi darbuotojo pasirinkimu pagal minėto reglamento 19 straipsnį, pateikė ne gynybos argumentą, o ieškinį, kad teismas priimtų atskirą sprendimą dėl pareiškėjo⁵.

23. Antra, nėra jokios abejonės, kad tiek darbdavys, tiek darbuotojas gali pateikti priešieškinį, ir tai pagrindžia teigiamą atsakymą į pirmąjį prejudicinį klausimą. Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio d dalies pažodiniame aiškinime⁶ prieštarautų išvada, kad teisės aktuose nesant apribojimų galimybę pateikti priešieškinį turi tik darbuotojas⁷. Manau, kad Teisingumo Teismas jau netiesiogiai pripažino šį darbdavio ir darbuotojo procesinį lygiateisiškumą⁸. Jis atitinka bendrą tinkamo teisingumo vykdymo tikslą, kuris reiškia, kad turi būti laikomasi proceso ekonomiškumo principo⁹.

24. Pripažįstama, kad priešieškiniu darbdavys gali pasiekti, kad prieš darbuotoją nukreiptą reikalavimą nagrinėtų ne tos valstybės narės, kurios teritorijoje yra jo buveinė, teismas, bet teismas, kuris, jo manymu, yra arčiausiai jo interesų centro¹⁰.

25. Atsižvelgiant į tai reikia paaiškinti, kaip gali būti apibrėžta sąvoka „priešieškinis“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalį, kaip to iš esmės klausia savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

26. Pirmiausia reikia konstatuoti, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas pasirinko kitokią formuluotę nei šio reglamento 6 straipsnio, esančio II skyriaus 2 skirsnyje, 3 punkte, kuriame nustatytos antrinės jurisdikcijos taisyklės, konkuruojančios su atsakovo gyvenamosios vietos valstybės narės teismo jurisdikcijos principu. Iš tiesų šioje nuostatoje priduriama, kad tai turi būti reikalavimas, „susij[ęs] su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais buvo pagrįstas pagrindinis ieškinyš“¹¹. Šių taisyklių, kurios nepasikeitė nuo Briuselio konvencijos įsigaliojimo, taip pat nėra ir skirsniuose, susijusiuose su jurisdikcijos taisyklėmis, apsaugančiomis apdraustuosius arba vartotojus. Šis patikslinimas nebuvo pridėtas nei į Reglamento Nr. 44/2001 II skyrių įtraukiant 5 skirsnį, susijusį su jurisdikcija individualių darbo sutarčių srityje¹², nei rengiant Reglamentą Nr. 1215/2012, taikomą nuo 2015 m. sausio 10 d.

5 1995 m. liepos 13 d. Sprendimas *Danvørn Production* (C-341/93, EU:C:1995:239, 15 ir 18 punktai).

6 Reikia pažymėti, kad tos pačios nuostatos yra kituose skirsniuose, kuriuose nustatomos jurisdikcijos taisyklės, apsaugančios silpnesniąją šalį (draudimo srityje – 12 straipsnio 2 dalis, vartotojų sutarčių srityje – 16 straipsnio 3 dalis). Šių straipsnių redakcija, kaip ji buvo suformuluota 1968 m. rugsėjo 27 d. Konvencijos dėl jurisdikcijos ir sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (OL L 299, 1972, p. 32) su vėlesniais pakeitimais, padarytais konvencijomis dėl naujų valstybių narių prisijungimo prie tos konvencijos (toliau – Briuselio konvencija), 11 ir 14 straipsniuose, taip pat buvo pakartota be pakeitimų Reglamento Nr. 1215/2012 14 ir 18 straipsniuose.

7 Neatsižvelgiant į taikomą reglamentą akademinė teisinė doktrina šiuo klausimu yra vienoda; žr. visų pirma H. Gaudemet-Tallon, „Compétence et exécution des jugements en Europe, Matières civile et commerciale, Règlements 44/2001 et 1215/2012, Conventions de Bruxelles (1968) et de Lugano (1998 et 2007)“, 5 -as leid., *Librairie Générale de Droit et de jurisprudence*, Rink. *Droit des affaires*, Paryžius, 2015, p. 394, 302 punkto 2 dalis; P. Blanco-Morales Limones, F. F. Garau Sobrino, M. L. Lorenzo Guillén, F. J. Montero Muriel, „Comentario al Reglamento (UE) n° 1215/2012 relativo a la competencia judicial, el reconocimiento y la ejecución de resoluciones judiciales en materia civil y mercantil, Reglamento Bruselas I refundido“, *Thomson Reuters Aranzadi*, Madridas, 2016, p. 495, 2 punkto 7 dalis; U. Magnus, P. Mankowski, „European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation“, 1 t., *Sellier European Law Publishers*, Otto Schmidt, Cologne, 2015, p. 554, 5 punktas; D. Czernich, G. Kodek, P. Mayr, „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht Brüssel Ia-Verordnung (EuGVVO 2012) und Übereinkommen von Lugano 2007 Herausgeber“, LexisNexis, Vienne, 2015, p. 296, 3 punktas.

8 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 29 punktas).

9 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimas *Pugliese* (C-437/00, EU:C:2003:219, 17 ir 22 punktai), 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 27 punktas) ir 2016 m. spalio 12 d. Sprendimas *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, 37 punktas).

10 Formuluoatė, vartota 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendime *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

11 P. Jénard ataskaitoje dėl [Briuselio] konvencijos (OL C 59, 1979, p. 1) pažymėta, kad „tam, kad jurisdikcija būtų pagrįsta, priešieškinis turi būti susijęs su pagrindiniu ieškiniu. Kadangi susietumas numatytas ne visose teisinėse sistemose, tekste, kuris grindžiamas Belgijos teismų kodekso projektu, nurodyta, kad priešieškinis turi būti grindžiamas arba sutartimi, arba faktais, kuriais buvo pagrįstas pradinis ieškinyš.“ (p. 28)

12 Dėl išsamios teisėkūros istorijos žr. 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 14–17 punktai) ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 46 punktas).

27. Parengiamuosiuose dokumentuose nurodyta, kad „[š]iame skirsnyje numatyta jurisdikcija pakeičiama ta, kuri numatyta 1 ir 2 skirsniuose“¹³, ir kad „nuostatos dėl jurisdikcijos darbo sutarčių srityje iš esmės beveik nekeičiamos, tačiau sujungiamos į specialų skirsnį, kaip tai padaryta dėl draudimo ir vartojimo sutarčių“¹⁴. Darytina išvada, kad teisės aktų leidėjas nenustatė konkrečių nuostatų dėl darbo ginčų, nors ir siekiama apsaugoti silpnesniąją šalį, o tai galėjo pagrįsti konkrečių sąlygų, kokias siūlo L. Guida savo rašytinėse pastabose, nustatymą darbdavio ieškinio atžvilgiu.

28. Taip pat reikia priminti Teisingumo Teismo principus, nurodytus atvejams, kai prašoma išaiškinti vieną iš keturių straipsnių (18–21 straipsniai), kurie išdėstyti Reglamento Nr. 44/2001 II skyriaus 5 skirsnyje, skirtame „jurisdikcijai, susijusiai su individualiomis darbo sutartimis“:

- šiame skirsnyje įtvirtintos taisyklės, kuriomis, kaip matyti iš šio reglamento 13 konstatuojamosios dalies, siekiama apsaugoti silpnesniąją sutarties šalį šios šalies interesams palankesnėmis jurisdikcijos taisyklėmis¹⁵,
- iš minėtame skirsnyje įtvirtintų nuostatų formuluočių išplaukia, kad jos yra ne tik specialios, bet ir išsamios¹⁶, ir
- siekiant užtikrinti visišką Reglamento Nr. 44/2001 veiksmingumą, jame nurodytos teisinės sąvokos turi būti aiškinamos savarankiškai ir toks aiškinimas turi būti bendras visose valstybėse¹⁷.

29. Galiausiai reikia pabrėžti, kad Teisingumo Teismas pažymėjo, jog Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 3 punkte nustatyta taisyklė, susijusi su priešieškiniu, buvo įtraukta į šio reglamento 20 straipsnio 2 dalį, taip šias nuostatas suderinant¹⁸.

30. Dėl sakinio dalies „susijusį su ta pačia sutartimi arba faktais, kuriais buvo pagrįstas pagrindinis ieškinys“ Teisingumo Teismas taip pat yra nusprendęs, kad ją reikia aiškinti savarankiškai, atsižvelgiant į minėto reglamento tikslus¹⁹.

31. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad būtent gero teisingumo vykdymo sumetimais speciali jurisdikcija nagrinėti priešieškinių suteikia šalims galimybę išnagrinėti visus tarpusavio reikalavimus, kurių pagrindas tas pats, vykstant tam pačiam procesui tame pačiame teisme. Taip išvengiama daug perteklinių procesų²⁰. Todėl buvo nuspręsta, kad „tokiomis aplinkybėmis, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, nepagrįstu praturtėjimu grindžiamas priešieškiniis, kuriuo reikalaujama grąžinti sumokėtą sumą, turi būti laikomas susijusiu su išperkamosios nuomos sutartimi, kuria grindžiamas pirminis tokios nuomos davėjo ieškinys. Iš tiesų tariamas praturtėjimas gaunant sumą, sumokėtą vykdant vėliau panaikintą sprendimą, nebūtų atsiradęs, nesant minėtos sutarties.“²¹ Todėl atrodo, kad glaudus ryšys su ginčo esme turi lemiamą reikšmę.

13 Šis sakinyis jau buvo cituotas 2008 m. gegužės 22 d. Sprendime *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 24 punktas).

14 Žr. pasiūlymo dėl Tarybos reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (COM (1999) 348 *final*) aiškinamąjį memorandumą.

15 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 17 ir 30 punktai) ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimas *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 49 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

16 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 18 punktas) ir 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimas *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

17 Dėl šio reglamento 18 straipsnio žr. 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Holterman Ferho Exploitatie ir kt.* (C-47/14, EU:C:2015:574, 36 ir 37 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija), o dėl minėto reglamento 19 straipsnio 2 punkto žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 47 ir 48 punktai ir juose nurodyta jurisprudencija).

18 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimas *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 22 punktas).

19 2016 m. spalio 12 d. Sprendimas *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, 36 punktas).

20 2016 m. spalio 12 d. Sprendimas *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, 37 punktas).

21 2016 m. spalio 12 d. Sprendimas *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:763, 38 punktas).

32. Ar šiomis aplinkybėmis apsauga, kuri turi būti užtikrinta darbuotojui kaip silpnesnėjai šaliai, pateisina skirtingą sąvokos „priešiškinis“ aiškinimą, kai Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalyje nėra konkrečių nuostatų šiuo klausimu? Manau, kaip ir Komisija, kad sąvoka „priešiškinis“ turi būti aiškinama vienodai, kai taikomos Europos teismų jurisprudencijos taisyklės, juo labiau kad iki šiol nekilo daug aiškinimo sunkumų dėl kriterijų, kai kalbama apie antrinę jurisdikciją, ir kad jie taip pat padeda, kaip ir susietumo atveju, įgyvendinti tikslą – išvengti sprendimų, kurie galėtų būti nesuderinami, jeigu bylos būtų nagrinėjamos atskirai²².

33. Todėl šis sprendimas pranašesnis tuo, kad išvengiama poreikio vartoti sunkiau įgyvendinamas sąvokas, kaip antai „dėl dalyko arba dėl priežasties objektyvaus ryšio“ buvimas, kurią siūlė Italijos vyriausybė. Vis dėlto dėl tam tikrų priežasčių nemanau, kad reikėtų remtis pernelyg griežta Komisijos siūloma sąvoka „su darbo sutartimi susijęs reikalavimas“, kuri grindžiama darbo santykiais, darbuotojo nurodytais pradiniais [jo] ieškinyje“.

34. Pirma, Teisingumo Teismas jau yra plačiai aiškinęs sąvoką „su sutartimi susijęs reikalavimas“²³ ir pripažino, kad nepagrįstu praturtėjimu grindžiamas reikalavimas grąžinti sumą susijęs su išperkamosios nuomos sutartimi, ypatingomis procesinėmis aplinkybėmis sudaryta tarp šalių pagrindinėje byloje. Iš tiesų, byloje buvo nagrinėjamas reikalavimas grąžinti sumą, kuris buvo susijęs su suma, lygia neteisimine tvarka suderintai sumai, ir kuris buvo pateiktas nagrinėjant naują bylą tarp tų pačių šalių, iškeltą panaikinus sprendimą, priimtą išnagrinėjus pirminę bylą tarp minėtų šalių, dėl kurio vykdymo neteisimine tvarka buvo pasiektas minėtas susitarimas. Taigi galima pažymėti, kad Teisingumo Teismui svarbiau buvo ne tiesioginis ryšys su sutartimi, bet aplinkybė, kad be šios sutarties nebūtų buvę nepagrįsto praturtėjimo, o tai įrodo, kad „tie reikalavimai susiję su tomis pačiomis faktinėmis aplinkybėmis“²⁴.

35. Antra, turi būti galima atsižvelgti į sutartinių darbo santykių susipynimą²⁵, kas pasitaiko dažnai, kai darbuotojas perkeliamas, ir tokiu atveju pradinė darbo sutartis lieka galioti kartu su vietine darbo sutartimi.

36. Nagrinėjamu atveju iš tarpusavyje derančių šalių pastabų matyti, kad *PL Italy* priklausė 100 % *PL Poland* akcijų ir kad 2001 m. liepos mėn. speciali „paralelinė“ darbo sutartis buvo sudaryta su *PL Poland*, siekiant nustatyti specialias šių darbo santykių sąlygas. Be to, galima pažymėti, kad L. Guida pradėtas procesas buvo susijęs su pradine sutartimi, o ne paskutine sutartimi, sudaryta su *PL Poland*.

37. Trečia, iš atleidimo motyvų ir *PL Italy* turinio reikalavimo matyti, kad jie susiję su tomis pačiomis aplinkybėmis, susijusiomis vienodai su abiem bendrovėmis. Šiuo atveju L. Guida buvo kaltinamas, kad, pirma, ne kartą iš *PL Poland* neteisėtai gavo komandiruočių išlaidų atlyginimą ir išmoką už nepanaudotas atostogas ir, antra, suklaidino *PL Italy* nustatant jam mokėtinas kompensacijų sumas, nes nurodė jam palankesnę, o ne oficialų zloto ir euro valiutos keitimo kursą. Neginčijama, kad šiomis aplinkybėmis buvo grindžiamas *PL Italy* ir *PL Poland* priimtas sprendimas nutraukti darbo santykius ir kad priešiškinis susijęs su atitinkamų neteisėtai gautų sumų grąžinimu.

22 Palyginti su 2013 m. balandžio 11 d. Sprendimu *Sapir ir kt.* (C-645/11, EU:C:2013:228, 42 punktas), susijusiu su Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 1 punktu, ir su D. Czernich, G. Kodek ir P. Mayr komentaru „Europäisches Gerichtsstands- und Vollstreckungsrecht Brüssel Ia-Verordnung (EuGVVO 2012) und Übereinkommen von Lugano 2007 Herausgeber“, LexisNexis, Viena, 2015, p. 296, 3 dalis.

23 Palyginti su Reglamento Nr. 44/2001 6 straipsnio 1 punkto analize, pateikta U. Magnus, P. Mankowski, „European Commentaries on Private International Law, Brussels Ibis Regulation“, 1 tomas, *Sellier European Law Publishers*, Otto Schmidt, Cologne, 2015, p. 401, visų pirma dėl žodžių „same contrat“, esančių šio reglamento versijoje anglų k.

24 Ši frazė yra generalinės advokatės J. Kokott išvadoje byloje *Kostanjevec* (C-185/15, EU:C:2016:397, 44 punktas).

25 Dėl bendros darbo sutarties ypatybių santraukos žr. 1987 m. sausio 15 d. Sprendimą *Shenavai* (266/85, EU:C:1987:11, 16 punktas). Dėl kelių sutartinių santykių pavyzdžio žr. 2003 m. balandžio 10 d. Sprendimą *Pugliese* (C-437/00, EU:C:2003:219, 4–9 punktai), o konkrečiai dėl tai pačiai grupei priklausančių bendrovių žr. 2008 m. gegužės 22 d. Sprendimą *Glaxosmithkline ir Laboratoires Glaxosmithkline* (C-462/06, EU:C:2008:299, 7–10 punktai), taip pat 2015 m. rugsėjo 10 d. Sprendimą *Holterman Ferho Exploitatie ir kt.* (C-47/14, EU:C:2015:574 12–18 punktai).

38. Atsižvelgiant į šį glaudų ryšį tarp darbuotojo ginčijamų atleidimo motyvų ir darbdavio pareikšto reikalavimo dėl kompensacijos, galima atmesti L. Guida ir Komisijos argumentus, susijusius su atsakovo ieškinio nenumatomumu dėl skolinio reikalavimo perleidimo, kuris leidžia jį pateikti.

39. Ketvirta, reikia pažymėti, kad L. Guida nusprendė ginčyti tik vieno sprendimo nutraukti jo ir *PL Italy* darbo santykius pagrindimą ir iškelti jai bylą ne valstybės narės, kurioje jis paprastai vykdė savo darbo funkcijas, teisme, kaip tą jam leido daryti Reglamento Nr. 44/2001 19 straipsnio 2 punkto a papunktis, bet *PL Italy* buveinės valstybės narės teisme. Šis sprendimas neturėtų paveikti savarankiško sąvokos „priešieškinis“ aiškinimo. Šiuo klausimu reikia priminti, kad neatsižvelgiant į Sąjungos teisės aktų leidėjo sprendimą išdėstyti kelias jurisdikcijos taisykles, apsaugančias darbuotoją, nebuvo nuspręsta nustatyti kriterijų, kuriais būtų apribota darbdavio galimybė pareikšti priešieškinį.

40. Dėl tų pačių priežasčių turi būti atmestas su darbo sutarčiai taikoma teise siejamas argumentas, kuris, L. Guida ir Komisijos teigimu, pagrindžia aiškinimą, griežtai apribotą pradiniam ieškinyje nurodyta darbo sutartimi. Nors, kalbant apie jurisdikcijos priskyrimą pagal darbo sutarties vykdymo vietą, kuris pagrindžia palankų požiūrį į tai, kad teismo jurisdikcija ir teisėkūros kompetencija sutampa, Teisingumo Teismas nusprendė, kad tikslinga atsižvelgti į 1980 m. Romos konvencijos²⁶ dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės²⁷ atitinkamas nuostatas, vis dėlto reikia manyti, kad klausimas dėl teismo jurisdikcijos priešieškinio atveju turi būti aiškiai atskirtas nuo klausimo, susijusio su iš esmės taikytina teise.

41. Todėl manau, kad pagrindinės bylos aplinkybės rodo, kad sąvoka „priešieškinis“ neturėtų būti aiškinama taip, kad aiškinimas būtų susijęs tik su sutartimi. Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad aplinkybės, kuriomis grindžiamas pradinis ieškinys, sutampa. Todėl manau, jog pripažinimas, kad gero teisingumo vykdymo sumetimais nagrinėjamu atveju tas pats teismas gali nagrinėti faktinių aplinkybių, kuriomis buvo grindžiamas atleidimas, tikrumą ir padaryti atitinkamas finansines išvadas, nepažeidžia darbuotojo interesų. Be to, vadovaujantis Reglamento Nr. 44/2001 15 konstatuojamoje dalyje išdėstytu tikslu, užtikrinama, kad nebus prieštaravimo tarp sprendimų. Šiomis aplinkybėmis neturi reikšmės tai, kad skolinio reikalavimo perleidimas, kuriuo remiasi darbdavys, buvo atliktas po to, kai buvo kreiptasi į jurisdikciją turinį teismą.

42. Todėl manau, kad aiškumo ir veiksmingumo sumetimais šią „priešieškinio“ sąvoką galima aiškinti bendrais žodžiais, kuriais remdamiesi nacionaliniai teismai turėtų patikrinti, ar šalių reikalavimai yra grindžiami tais pačiais sutartiniais arba faktiniais aspektais, atsižvelgdami į visas bylos aplinkybes.

43. Atsižvelgdamas į visa tai, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau nuspręsti, kad Reglamento Nr. 44/2001 20 straipsnio 2 dalis turėtų būti aiškinama taip, kad tiek darbdaviui, tiek darbuotojui ji suteikia teisę pareikšti priešieškinį teisme, kuriame pagal teisės aktų reikalavimus buvo pareikštas pradinis ieškinys, ir kad šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti tokį priešieškinį, jeigu jis buvo pareikštas siekiant išnagrinėti visus tarpusavio reikalavimus, kurių pagrindas tas pats, o tai turės įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas.

²⁶ Kaip naują pavyzdį žr. 2017 m. rugsėjo 14 d. Sprendimą *Nogueira ir kt.* (C-168/16 ir C-169/16, EU:C:2017:688, 55 punktas), susijusį su savarankišku Reglamento Nr. 44/2001 19 straipsnio 2 punkto aiškinimu.

²⁷ OL C 27, 1998, p. 34. Šios konvencijos 6 straipsnis taikomas iki 2009 m. gruodžio 17 d. sudarytoms sutartims. Po šios dienos taikomas 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I) (OL L 177, 2008, p. 6) 8 straipsnis pagal šio reglamento 28 straipsnį.

IV. Išvada

44. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Corte d'Appello di Torino* (Turino apeliacinis teismas, Italija) pateiktus prejudicinius klausimus:

2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 20 straipsnio 2 dalis turėtų būti aiškinama taip, kad tiek darbdaviui, tiek darbuotojui ji suteikia teisę pareikšti priešieškinį teisme, kuriame pagal teisės aktų reikalavimus buvo pareikštas pradinis ieškinys, ir kad šis teismas turi jurisdikciją nagrinėti tokį priešieškinį, jeigu jis buvo pareikštas siekiant išnagrinėti visus tarpusavio reikalavimus, kurių pagrindas tas pats, o tai turės įvertinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.